

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА
В КОНТЕКСТІ НАСТУПНОСТІ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**Збірник матеріалів
VII Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

Випуск 12

Вінниця 2023

УДК 373.2/.3(100)(06)

А 43

Рекомендовано до друку вченою радою факультету дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №6 від 01.06.2023 року)

Редакційна колегія:

Пахальчук Н.О.,	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (<i>голова редакційної колегії</i>)
Демченко О.П.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського (<i>співголова редакційної колегії</i>)
Більська О.В.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Імбер В.І.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Карук І.В.,	доктор філософії, асистент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Колеснік К.А.	доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Колосова О.В.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Комарівська Н.О.	кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Кривошея Т.М.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Петришина Т.Ю.	асистент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Поповська О.А.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Стахова І.А.	доктор філософії, старший викладач кафедри початкової освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського
Шикиринська О.В.	кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Технічна редакційна колегія:

Бондарчук О.О. старший лаборант кафедри дошкільної освіти ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Рецензент:

Шахов В.І., доктор педагогічних наук, професор кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

А 43 Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 28-29 березня 2023 р.) / за ред. О.П. Демченко, Н.О. Пахальчук; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. Вип. 12. 530 с.

A 43 Actual problems of the teacher's creative person forming in the context of continuity of preschool and primary education: Collection of the International Scientific Internet Conference (Vinnytsia, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, 28-29 March 2023) / ed. O. Demchenko, N. Pakhalchuk; Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Faculty of Preschool and Primary education. Vinnytsia: Ltd «Mercury-Podillia», 2023. Issue 12. 528p.

До збірника включені наукові статті з актуальних проблем професійно-творчої підготовки педагогів у контексті завдань реалізації наступності дошкільної та початкової освіти, які підготовлені викладачами і студентами України та зарубіжжя у межах наукового співробітництва.

Матеріали збірника адресовані викладачам і студентам ЗВО, педагогічним працівникам початкової школи та закладів дошкільної освіти, а також усім, хто цікавиться питаннями навчання й виховання дітей.

The collection includes scientific articles on actual issues of professional and creative training of teachers in the context of the tasks of implementing the continuity of preschool and primary education, prepared by teachers and students of Ukraine and the foreign countries within the framework of scientific cooperation.

The publication is oriented on lecturers and students of universities, teachers of primary school and institutions of preschool education, and everyone who is interested in problems of education and upbringing of children.

Статті публікуються в авторській редакції.

УДК 373.2/.3(100)(06)

молодшого шкільного віку.....	241
Тодосієнко Наталія. Формування мистецької компетентності майбутнього вчителя початкових класів у контексті вимог нової української школи.....	245
Тополук Юлія. Творчий підхід педагога до розвитку пізнавального інтересу молодших школярів засобами дослідництва.....	249
Тютюнник Марина. Європейський досвід використання інтеграції мистецтв в освітньому процесі початкової школи.....	252
Хавтирко Наталія. Роль самостійної роботи в навчанні молодших школярів.....	255
Хмарук Вікторія. Особливості вивчення оповідань у початковій школі в контексті розвитку читацького сприймання молодших школярів.....	257
Хутченко Діана. Вплив формувального оцінювання на становлення самооцінки молодших школярів.....	259
Шарандак Вероніка. Художньо-педагогічні технології як засіб формування мотивації навчання молодших школярів.....	263
Шиманська Ганна. Реалізація творчих здібностей вчителя в розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.....	265
Шпеко Анна. Творчість учителя початкових класів у контексті створення цифрового вмісту для адаптаційного періоду першокласників.....	269
Ябурова Ганна. СЕЕН вправи на уроках англійської мови для розвитку самосвідомості у молодших школярів.....	273
Якушенко Інна. Технологія «щоденні 5» як засіб розвитку читацького інтересу учнів початкової школи.....	276

РОЗДІЛ 3. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ ПІДГОТОВКИ ТВОРЧИХ ПЕДАГОГІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бадіца Марина. Імплементация європейських підходів у практику підготовки майбутніх менеджерів дошкільної освіти до творчої діяльності.....	279
Василіук Алла. Бар'єри та умови формування креативної компетентності в шкільній освіті: європейські дослідження.....	282
Гаврілова Людмила. Використання чат-ботів в освіті як один із перспективних напрямів сучасних науково-педагогічних досліджень.....	285
Демченко Олена. Підготовка майбутніх педагогів до розвитку обдарованості дітей в умовах євроінтеграції вищої освіти України.....	288
Дичківська Ілона. Інноваційні наукові проекти як засіб формування творчої особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти.....	293
Ішутіна Олена. Розвиток медіаграмотності як важливий аспект сучасної європейської освіти.....	296
Помирча Світлана. Освіта як віддзеркалення гендерної картини світу.....	300
Шикиринська Олександра. Використання технології BYOD за умов дистанційного та змішаного навчання у вищій школі.....	303
Юркова Альона. Особливості професійної підготовки майбутніх хореографів в освітньому процесі закладів вищої освіти України.....	306
Яремчук Наталія. Формування готовності до реалізації наступності між дошкільною та початковою освітою вчителя початкової школи в умовах професійної дистанційної підготовки.....	309

РОЗДІЛ 4. СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Анзилевич Наталія, Поповська Оксана. Особливості мовлення дітей з розладами аутичного спектру.....	313
---	-----

9.Kutzelmann Sabine/Massler, Ute/Peter, Klaus (2016). Die zentralen Lehr-Lern-Prozesse des mehrsprachigen Lesetheaters. Eine Anleitung für die Praxis. Weingarten: Pädagogische Hochschule Weingarten. URL: https://melt-multilingual-readers-theatre.eu/wp-content/uploads/2017/08/Brosch%C3%BCre_20170705_mitISBN.pdf

ІННОВАЦІЙНІ НАУКОВІ ПРОЄКТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ілона Дичківська,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, Україна

INNOVATIVE SCIENTIFIC PROJECTS AS A MEANS OF FORMING THE CREATIVE PERSONALITY OF THE FUTURE SPECIALIST PRESCHOOL EDUCATION

Iлона Dychkivska,

doctor of pedagogical sciences, professor, head of the department of preschool pedagogy and psychology and special education named after prof. T. I. Ponimanska, Rivne State Humanitarian University, Ukraine

***Анотація.** У статті висвітлено деякі аспекти проблеми формування творчої особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти через використання інноваційних наукових проєктів.*

***Ключові слова:** інноваційний науковий проєкт, творча особистість, майбутні фахівці дошкільної освіти, професійна підготовка.*

***Abstract.** The article highlights some aspects of the problem of forming a creative personality of a future preschool education specialist through the use of innovative scientific projects*

***Keywords:** innovative scientific project, creative personality, future preschool education specialists, professional training.*

Входження України у світовий науково-технічний, економічний та соціокультурний простір передбачає забезпечення якісних змін в освітній системі, яка на сучасному етапі переходить від екстенсивного розвитку до інноваційного, де головним ресурсом є висококваліфіковані педагогічні кадри, здатні бути не тільки учасниками інноваційних змін, а й активними ініціаторами інноваційних ідей, розуміти суть освітніх інновацій, прогнозувати їх результативність, проєктувати та планово їх упроваджувати.

В умовах реалізації нових стратегій розвитку дошкільної освіти в Україні особливого значення набуває підготовка майбутніх вихователів до інноваційної діяльності вже на етапі здобуття професійної освіти у закладах вищої педагогічної освіти. Результат такої підготовки акумулюється в готовності майбутнього вихователя як гуманістично зорієнтованої особистості з розвиненим інноваційним мисленням, умінням оперативно реагувати на динаміку соціально-економічних процесів, створювати нові освітні програми, застосовувати сучасні педагогічні технології і проєктні методики, забезпечувати варіативність освітнього процесу [3].

Роль проєктної діяльності, методу проєктів у розв'язанні цих завдань важко переоцінити. Інтерес до проєктування завжди виявляється в періоди нестійкого, інноваційного розвитку. Сьогодні знову радикально трансформуються культурні реалії, стереотипи життя, соціальні, політичні та економічні інститути, і проєктування виявляється тією силою, потужністю якої здатна вирішити багато складних проблем вітчизняної освіти.

Результатом проєктувальної діяльності є проєкт. Визначаючи сутність поняття «проєкт», слід зазначити, що воно вперше з'явилося у XVII–XVIII століттях і

використовувалось як синонім слів «експеримент» у природничих науках і «розгляд справ» у юриспруденції. Пізніше, у XIX столітті були визначені ще дві моделі проєктів, які використовуються і сьогодні. Перша, більш давня, модель Вудворта передбачає, що учні спочатку вивчають матеріал, набувають знань та навиків, які в подальшому знадобляться для конструювання проєктів. Друга, більш сучасна, модель Ричардса передбачає «занурення» в проблему, її фундаментальне дослідження [2, с. 67].

Найбільшого розповсюдження у зарубіжній педагогіці проєктний метод отримав на початку XX століття завдяки ідеям Дж. Дьюї [4], що знайшли своє висвітлення в розробленому У. Кілпатриком методі проєктів, тобто в організації навчання в процесі активної пошукової діяльності, спрямованої на розв'язання конкретної практичної проблеми. Основним мотивом такої діяльності є не стільки сам процес пізнання, скільки намагання розв'язати конкретну проблему, розробити необхідні рекомендації, що будуть використані на практиці. При цьому цінність проєкту визначається його освітнім, розвивальним і виховним потенціалом, тобто можливістю залучити учнів до різноманітних видів діяльності, які забезпечують не лише розширення їхнього кругозору, життєвого досвіду, але й оволодіння різними способами творчої, дослідницької діяльності.

Узагальнивши результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців щодо педагогічного проєктування, можна виділити такі типи проєкту:

- за змістом: монопредметний, міжпредметний, надпредметний;
- за кінцевим результатом: теоретичний, теоретико-практичний, практико-орієнтований;
- за тривалістю: міні-проєкт, короткочасний, середньої тривалості, довготривалий, лонгїтюдний;
- за кількістю учасників: індивідуальний, колективний (парний, груповий);
- за ступенем самостійності: репродуктивно-дослідний, частково-пошуковий, дослідницький чи експериментально-дослідницький, евристичний;
- за характером контактів: внутрішній, зовнішній, міжнародний.

У своїй роботі зі студентами ми активно використовуємо *інноваційні наукові проєкти* як один із ефективних засобів формування творчої особистості майбутнього фахівця дошкільної освіти.

Інноваційний науковий проєкт – це індивідуальне або колективне завдання науково-дослідницького, творчого характеру, яке виконує студент у процесі фахової підготовки. Такий проєкт є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати при розв'язуванні конкретних освітніх завдань і містить елементи наукової новизни у конкретній галузі знань або напрямку практичної діяльності.

Створення власних інноваційних проєктів здобувачами вищої освіти відбувається у межах поєднання науково-дослідної (зазвичай, це курсові, бакалаврські, магістерські роботи) та практичної діяльності у закладах дошкільної освіти.

Інноваційні наукові проєкти можуть бути практичного (методичного), винахідницького спрямування.

Результатом проєкту є освітній продукт, що може бути представлений як:

- 1) навчально-методичний комплекс (посібник, дидактичний матеріал тощо);
- 2) електронний методичний комплекс (посібник, он-лайн навчальні ігри тощо);
- 3) електронний продукт в електронному середовищі (блог, веб-сайт тощо);
- 4) інтерактивний навчальний ресурс, створений у програмному забезпеченні Smart Notebook або інших програм-конструкторів [1, с. 45].

Інноваційний проєкт характеризується новизною, що потребує від його учасників творчого підходу до вирішення завдань; має конкретну цільову спрямованість і пропонує нову технологію вирішення проблеми в тих випадках, коли традиційні способи вже не ефективні та існує ліміт ресурсів; є окремим завершеним циклом інноваційної діяльності, що орієнтований на гарантоване досягнення визначених цілей у чітко встановлений термін.

Інноваційний проєкт має певну структуру, послідовність етапів, на кожному з яких вирішуються певні завдання [3, с. 198].

В описовій частині наукового проєкту актуалізується ідея проєкту (оцінка та аналіз ситуації), відображається його концепція, етапи планування, корекція за підсумками моніторингу, оцінка результатів. Всю описову частину (30-35 стор.) можна умовно розділити на такі складові: вступ, інформаційний блок, дидактико-методичний блок, технологічний блок, контрольньо-оцінний блок.

У вступі має бути обґрунтована актуальність проблеми дослідження, висвітлено ступінь дослідженості проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, тип і структуру проєкту, новизну та практичну значущість із опорою на розроблений освітній продукт.

Інформаційний блок містить ключові поняття, що розкриваються у проєкті; схеми, у яких висвітлено зв'язок між поняттями та їхній зміст.

У дидактико-методичному блоці необхідно розкрити методичні підходи до розв'язання проблеми, основні форми, методи та засоби, що застосовуються для розв'язання завдань, сформулювати методичні рекомендації.

Технологічний блок містить опис застосованої технології, або розробленої здобувачем освітнього рівня системи занять, ігор, вправ або засобів інформаційно-комунікаційних технологій (електронного сайту, блогу, електронних навчальних ресурсів, відеороликів тощо), що розробляються у проєкті. Для електронних посібників та Smart-комплексів, технологічний блок може бути поданий на електронному носії, або представлений в електронному середовищі.

У контрольньо-оцінному блоці зазначаються очікувані результати розвитку особистості дитини, студента-майбутнього фахівця дошкільної освіти та результати реалізації розробленої технології, методики, освітнього продукту, висновки та узагальнення.

Вимогою до проєктування є обґрунтування важливості проєкту для вирішення конкретної мети виховання та розвитку дитини раннього або дошкільного віку. Слід зазначити, що студентів ми орієнтуємо представити теоретичну частину проєкту як проєкцію будь-якої інноваційної методики (класичної або сучасної) на зміст конкретної педагогічної задачі, що потребує не лише умінь аналізу та синтезу, але й творчого підходу, індивідуального бачення шляхів вирішення завдань й інтерпретації згідно з реальними умовами середовища розвитку дитини [1, с. 260].

Після обговорення з науковим керівником кваліфікаційної роботи інноваційного проєкту, студенти починають реалізовувати його елементи (або конкретні методики) у межах активної практики в закладах дошкільної освіти. При цьому науковий керівник має здійснювати координацію діяльності із керівником практики та вихователем-методистом, дозвіл яких є необхідним для реалізації інновації в дошкільному закладі. Нашими студентами впроваджено у процес виховання дітей як методики визнаних педагогів, так і авторські методики.

Залучення студентів до практичного використання опанованих у межах теоретичних курсів інноваційних методик дозволяє сформулювати уміння виокремлювати частину досвіду педагогів-новаторів, адаптувати його до нових умов, пристосовувати до сучасних освітніх викликів технології, які виявили свою ефективність в інших галузях або були створені в інших історичних умовах.

Цікавими моделями студентських авторських інновацій, що отримали визнання у середовищі вихователів дошкільних закладів, стали проєкти:

- естетичного виховання дітей 4-го року життя, що вміщували заняття з малювання, ліплення й аплікації, за змістом відповідні особливостям місяців року (наприклад, у грудні – Різдво та Новий Рік у вересні – відліт птахів, початок шкільних занять тощо);
- програма розвитку мовлення тодлерів (дітей 1,5–3 років) у Монтессорі-педагогіці;
- програма формування художньо-продуктивної та соціально-комунікативної компетенцій дитини засобами медіатворчості;

– вправи на формування економічної компетентності (із застосуванням карток, що зображують процеси праці).

Результатом застосування інновацій студентами на практиці стало суттєве підвищення їхньої мотивації щодо творчого підходу до професійної діяльності, орієнтації на створення й застосування нового, що в цілому ставало мотивом до особистісного й професійного самоствердження. Слід зазначити, що вже на етапі отримання дозволу вихователя-методиста на реалізацію інновації у практиці майбутні вихователі отримували професійне визнання, довіру, а значить відчували відповідальність за результативність втілення методики. Такий підхід підвищував самооцінку студентів, формував усвідомлення цінності новаторського підходу до професійної діяльності, ставав поштовхом до пізнавального інтересу до інших інноваційних технологій, бажання модифікувати їх для конкретної групи дітей [1, 264].

Інноваційні методики, привнесені студентами в освітній процес дошкільних закладів, продовжували використовуватись вихователями надалі, а результати їх упровадження були досить високо оцінені.

Отже, результатом реалізації інноваційних методик та проєктів студентів стає не лише короткотермінова апробація їх в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, а й поширення, популяризація у межах колективів вихователів, що позначається на мотивації майбутніх педагогів дошкільної освіти до розповсюдження власного інноваційного досвіду у професійному середовищі.

Актуалізація умінь представляти, популяризувати й захищати свій проєкт у межах професійного педагогічного середовища вихователів-практиків позитивно впливає на формування комунікативного досвіду, зокрема на уміння використовувати різні механізми формування міжособистісних взаємин учасників педагогічної взаємодії, застосовувати техніку акторської майстерності, попереджувати й долати конфлікти, створювати сприятливі умови для професійного спілкування.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності: теорія і методика: монографія. Рівне: Видавець О. Зень, 2017. 372 с.
2. Докучаєва В. В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі. Монографія. Луганськ, 2005. 299 с
3. Dychkivska I. Problem przygotowania przyszłych fachowców do innowacyjnej działalności pedagogicznej w kontekście współczesnych warunków rozwoju społeczeństwa *Edukacja a rynek pracy. Od procesów do efektów kształcenia*. Praca zbiorowa pod redakcją E. Wiśniewskiej, M. Jagodzińskiej, K. Przybyszewskiej. Płock, 2012. S. 195-204.
4. Dewey J. *Democracy and Education*. N.Y.: Uni-Press, 1922. 324 p.

РОЗВИТОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Олена Ішутіна, кандидат педагогічних наук, доцент,
Донбаський державний педагогічний університет (Україна)

DEVELOPMENT OF MEDIA LITERACY AS AN IMPORTANT ASPECT OF MODERN EUROPEAN EDUCATION

Olena Ishutina, Candidate of Sciences in Pedagogy, Associate Professor,
Donbas State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. Обґрунтовано роль глобалізації та цифрових трансформацій суспільства в актуалізації потреби розвитку медіаграмотності всіх категорій громадян, насамперед

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ
НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
28-29 березня 2023 року**

**Збірник матеріалів
VII Міжнародної науково-практичної
Інтернет-конференції**

Випуск 12

За редакцією О.П. Демченко, Н.О. Пахальчук

Комп'ютерна верстка – Ольга Бондарчук

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редколегія не несе відповідальності за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Позиція редколегії не завжди збігається з думками авторів.

Підписано до друку 20.04.2023
Формат 64x90/8. Папір офсетний.
Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Умов. друк. арк. 46,7. Обл.-вид. арк. 47

Віддруковано з оригіналів замовника.

Видавець: ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4136 від
11.08.2011 р.

Друк ПП Балюк І.Б.
21018, м. Вінниця, вул. Р. Скалецького, 15.
Тел./факс: (0432) 52-08-02